

OU ZANFONA SEMANAL—D' ALEGRIAS OU DE 'BÁGOAS,—SEGUN QU' O POBO GALLEGO
S' ADIVIRTE, CANTA OU LAYA.

PRECIOS DE SUSCRICION

N-a Cruña, OITO cadelós pequenos ó mes—Fora NOVE id.—Número solto UN can grande

¿QUÉN TERÁ RAZÓN?

Nou hay home bó nin cousa boa que prospere n-este cativo mundo, e ésta é unha verdá tan axiomáteca que pode servir de medida pr' apreciar a bondá ou maldá d' as persoas e d' as cousas.

Por exemplo: corre por ahí o *run run* de que *Xan* ou *Perillan*—ou os dous nomes n'un mesmo home—está avocado ou *s' aheca* á cuecaña, poño por caso, d' a política, multiplicando por tres sua natureza de modo que se *trasustancia* con tres criterios opostos n'un solo *papel mollado*; ou corre a vos de que *Redro Cirolás*, aventureiro de nacencia e trápalas de profesion, ten un conto de millós... n-a boca, posición sobr' o país e talento porqu' él o dí? Pois non marra: os dous han de prosperar contra vento e marea, imponéndose pol-a forza d' o descaro ós mesmos que conocéndoos conséntenos.

¿Empez' á dicirs' entre o pobo—que segun din lev' a vos d' o céo—que se aumentan os impostos, que se vai á executar ós morosos ou s' estabrecen outros trabucos mais? Pois non haxa duda: o *run run* convirtráse en verdá cand' ó ir pagal-o trimestre lle diga o recaudador ó atafegado labrego:

—Ei, amiguiño; aquí fáltanll' á vosté tantas pesetas que lle corresponden por tal ou cal cento.

En cambeo, ninguén s' alegre por adiantado

cando, como d' agora, lle digan ó mais probe e es protado d' os contribuentes:

—Consóláte, aínda poida ser que non teñas que vender a vaquiña; poida ser que non ch' embarguen o pote d' o caldo, porque comprendendo que ch' é imposible pagar o recargo provincial, váichese rebaixar ou soprimir, imponendo á detreminalas importacións dereitos que ti pagarás taméa, si a tua probeza che permite comprar aqueles artificios que son solo ouxeto de luxo, de vicio ou d' uso universal,

com' a sal,

que che virá custando un céntemo mais ó mes, si tan salado eres que n-os trinta días que tén consumes unha libra.

Non; non votel-o puch' ó aire d' alegre que te poñas, porqu' opónense á tan acertada medida razóns mais atendibres qu' a tua fame e miseria: a competencia qu' á catro industrias farian outros pobos manufactureiros; as tendas e aínda os particulares irían buscar o chocolate á Astorga ou a Madril; os buques deixarían de tocar n-este porto ¡¡! fuxindo d' o Fisco provincial, e hastra—¡Dios nos arredre de tal mal!—acabaríanse os borrachos n-a Cruña ou irían a tomar a *pitima* á Santander ou Bilbao.

Cando—como de cote socede—créanse impostos que veñen direutamente á matar a agricultura,

ndamento principal d' a riqueza pública e polo tanto garantía de prosperidá pr' o comercio e a industria, ningunha pobraion dou mostras d' alarmarse, mirando cuasque por riba d' o hombro, como quen vé queimar a casa allea, o xeito con qu' os governos iban apertanl' os tornillos á pobraion rural, qu' é, ó cabo, a que pol-o solo feito de ser a mais numarosa, alementa esa industria e comercio qu' hoxe s' asusta mais d' un pequeno recargo n-os dereitos d', introducion que non d' aquilo que mais debiera temer: a miseria e ruína d' o labrador.

¿De parte de quén está a razón?—preguntamos nosoutros.—¿De parte d' a comision provincial que pertende substituír un imposto direuto qu' afeuta á unha sola clás con outro indireuto «que pagan todas», ou de parte d' os ostrucionistas que remexen terra e céo pra opoñerse?

Nosoutros, qu' amamos com' o que mais a prosperida d' a Cruña: non prevemos eses grandes perxucios de que se fala, pois sendo xeneral a medida pra todol-os portos d' o litoral non é de temer que diminuya o movemento de buques; e como queira que por disgracia nosos produtos industriás non traspasan as fronteiras d' a provincia, non sentimos mais sinon qn' as industrias non estén aquí pranteadas n-a escala e grado de perfeucion nazarías pra que, sin, ou con maores dereitos en certas primeiras materias, poidesen resistir a competencia que lexanas provincias lle fan.

Moit' atincion meresce a hermosa e frorescente capital que por seu nobre esforzo faise dina d' a estensa rexion gallega; n-a sua prosperidá, que refrexa a de Galicia enteira, pod' ésta amostrarse orgullosa e satisfeita; pro sobre total-as consideraiós están as d' a xusticia, comiseracion, e hastra mais diremos, a d' o peligro qu' á todos amenza e ven aparexado co-a ruína e miseria d' a inmensa pobraion rural qu' agonisza si non se lle tende unha man proteutora.

LERIAS

O CONTO DE NUNC' ACABAR

—Aquí estamos señor amo, pra parrafear hastr' o dia d' o xucio, si vosté é sirvido de falarme d' o que deixamos pendente a derradeira semana; d' esas cousas que tanto nos rañan o coiro ós probes labregos, ¿Qu' hay d' o novo imposto?

—Home, estache de coor de panza de burro: branco por un lado e negro pol-outro.

—¿Cómo s' entende eso?

—Pois moi facelmente: o asunto está craro com' a auga pr' os que non os cega o ogoísmo e pr' outros que zarran os oídos á certas decramaciós; pro póñeno escuro e embróllan' outros hastra o punto de qu' algun manteñedor d' o proyeuto ceaba xa pr' atrás com' os bois diante a aguillada, e por pouco perde a chola e co-ela o criterio fixo e previo que debe haber antes de tomar resoluciós tan graves.

—¿Quer dicir qu' entrou xa a pelresia entr' os qu' o iniciaron!

—Entre todos éles, non; algun qu' outro escamallou, porque pol-o visto traguia o proyeuto prendido con alfileres e caelle ó chan oubind' os argumentos qu' en contra ll' espetaron en certo Centro de recente creacion; pro volveu ó rebaño cando lle refrescaron o entendemento, digo, a mamoria.

—Vaya pol-os cravos de Cristo; así lle pasa ó tío Bernaldo o viuqueiro n-os preitos que me pon, qu' apéase d' o burro cando xa está condanado e co-as costas en riba d' o lombo.

—As costas d' este preito non as paga o tío Bernaldo sinou os noventa e cinco aumontamentos d' a provincia, qu' en recursos están com' a espada d' outro Bernaldo, pois ingresándose a Hacenda o 16 por 100 que teñen dereito á eisixir aquéles, quedaranse á lúa de Valencia, nin mais nin menos qu' a provincia, non quedando outrá solucion que snprimilos ou autorizalos pra impoñer novas gabelas, imposibres de cobrar por outra parte.

—Si poidéramos pasarnos sin aumontamentos, sin Diputaciós e hastra sin o Estado antóxame á min qu' habiamos d' estar com' un lego n-a despensa; e creo que n-o tocantes ós dous primeiros o ministro d' Hacenda pensa como eu.

—Suprimilos non, pro si sorbelos: os ministros d' a Facenda non veñen á ser outra cousa qu' uns funcionariós que traballan pr' a “compañía”, e pol-o tanto seu oficio é sumar e mais sumar, e non entran pol-a resta anqu' os arrastren: est' o mesmo aquí qu' en Frandes; non che sei dicir si en Suiza e n-os Estados-Unidos pasará o mesmo.

—E dígame vosté: ¿poderían mais n-o á nemo d' o Goberno media dúcia de persoas infruentes qu' o rasto d' á provincia por probes que seamos?

—Si os que vos chamades probes tivérades preódecos á devocion d' os vosos intreses, d' eses que s' ispiran de veras n-as necesidás d' os pobos mais qu' en comenencias particulares, e tivérades tamen deputados vosos e non d' o viciño, concexás vosos e non d' encarga...

—Bah, bah: os preódecos anque segun vosté dí son como a palanca d' o progreso, cando s' acupan de certas cousas e hay quen lles sopr' ós oídos, mudan d' a opinión

com' eu quixera mudar de cirolas, e quédanse tan frescos, quizais por aquilo "de sabeos é cambear de pareceres".

—¡Alto ahí, e non aldraxes ó mais nobre e valente campeon que tén nosa sociadá actual: á prensa pásalle o mesmo qu' ás armas que non son malas sinon s' emprean en malas obras; e hay preódecos que tanto teñen loitado pol-a causa d' o pobo como ti non podes figurarte: é verdá que xa pasaron os tempos en qu' un artículo d' un preódeco tumbaba un goberno; pro así e todo Dios nos arredre de qu' esa prensa que tan despreciada está hoxe chegase á desaparecer.

—¡Y-eu que tan en pouc' os tiña que n-a vida un merquei! Pro en fin, eu vin hoxe, mais que por outra cousa, por saber si nos embargan ou non, qu' é o que resultará si en ves d' aprobar o Goberno o pirmer proyeuto proposto pol-a Comision provincial aproba outros moi disparatados que din propuxo despois: e ademais quixera saber si se mandan tamen comisionados d' apremio contr' o auntamento d'a Cruña pol-os descubertos que poida tér co-a provincia.

—¡Sácat' alá; home! Pois non faltaba outra cousa pr' albrotar o galiñeiro: eso d' os apremios quédese pr' os aumontamentos rurales, que son os que manteñen á catro perguiceiros qu' andan pidichando despachos c-o agallo de que sirven n-este ou a aquel partido.

—Pois n-o noso auntamento temos prantón as tres coartas partes d' o ano, c-os seus 24 ou 30 reás diarios que cobra estendendo dilixencias n-o leito d'a pousada en que para, e ás veces sin saber de que coor son as barbas d' o alcalde nin d'o sacratario.

—Bah, non m' o digas: todol-os aumontamentos andan como Dios quere, pr' os rurales son unhas minas d' ouro; aquí tamen temos as nosas máculas, qu' hoxe non che conto porqu' és moi falanguero.

—Vamos, señor amo, cóntemo.

—Mira, pensareino despacio, pr' has d' oír e calar. Sonehe cousas como lousas, e que dan a medida d' o traballo que pas' un home pra sair concexal.

—¿E porque non escomenza agora á contarmo?

—Porque ch' é tarde e está abert' a miña porta e mais a d' os nagocios. Conqu' así retírate e vai botar unha ollada ó gando e á parenta, qu' o xueves que ven xa verei eu si se resolve un asunto pra qu' o vayas pregoando por ahí

—Vaya, pois d' estonces co-asua liscencia.

—Vai con Dios, Gorechos, vay con Dios, e él nol-a depare boa e alumee ós qu' andan ás escuras.

"Xusticia, moralidá,
orden, adiministracion"
palabras que leva o vento
e ninguen entende acó.
¿É xusticia que d' o froito
que prémea d' o home o sudor,
s' aproveite o folgazán

que n-a vida traballou?
¿Ten moralidá o goberno
que tanto emprego creou
con pagas qu' a d' un mes solo
fora un capital pra nos,
e porque dempois de fartos
pidan a xubilacion
ha de mantelos o pobo
rascando a barriga ó sol?
¿Quén lle dá retiró ó probe
escravo traballador,
cando por vello n-o queren
ou n-as obras se líxou?
¿Y-é órden non dar un chíu
nin berrar "¡á ese ladrón!"
que d' a boca á nosos fillos
a migalla lles furtou?
Adiministrar intreses
que son soilo d, a nacion
¿é cobrir trampas con trampas
tragando astra os aldabós?
S' esta ch' é xusticia e órden,
si ch' é adiministración,
o renomeado Melgares
fag' adiministrador.

CÁNTIGAS

¿QUE TERÁ?

MARGARID' E LUCHA

O raposo pr' alonjar
A galiña d' o carreiro
Cévalle un grau—¡Miña churra,
Non t' alonges d' o quintero!...

Dime Lucha; por qu' andas tristoña?
¿Por qué vas apoucand' o teu cor?
¿Por qué fóges de min e non cantas?
¿Qué che pasa? ¿Qué tés? ¿Qué che doi?....
—Margarida, non sei o que sinto
Ó chegar a caída d' o sol:
M' estremezo, sospiro e n' acerto
A despirme de tal desazon.
O luár d' as estrelas m' embouba,
M' acariño d' a fraga o romor;
Pro mais gozo c' os ollos fechados
Naviando n' un mar d' ilusiós.
Non te rias de min, Luisiña,
S' é que sentes tremer miña voz...
—Ben; pro dime, ¿á qué porto camiñas?
—¡Non ch' o sei... non che sei a onde vou!
—¡Eso, truco! Supoño qu' ás beiras
D' ese mar ollarás algun sol
Causonante d' o mal que t' aqueixa...
Ese iman que t' atraí: ¿sí, ou non?..
—Vexo... vexo... non sei que decirche!..
D' a esperanza un garrido arrebol...
—Algun jóve de crencha rizosa
Que de caza tuas hortas cruzou;
E, meigueiro, deixón tua y-alma
Arrolándos' en mágicos sóns...
—Ai, ten, ten tua lingua, non sigas,
Non máis firas meu peito, por Dios!
—Pois muller, s' o teu peit' así cochas
Pouco amparo hacharás n' o teu dor...

—Eu pra tí nunca tiven reservas
Senon fé...

—Ademóstramo, pois;

Se che puxen o dedo n' a frida
¿Por qué cochás á quen ch' a causou?

—Non foi naide senon miña sorte...

—¿Se n' hay causa n' eisiste o delor!
Amas?..

—Amo..

—E páganch'?

—Acaso...

—¿Deches prenda?

—Ningunha.

—¿Eso bóo!

Ja vex' eu q' o teu mal n' é tan fondo:

¡Ergue a testa pois qu' ind' eres froil!

¿E ese mozo arremete co-as terras

On é' strela d' o ceo d' os salós?..

—Ahi está, ahi está miña sorte

Qu' él pertende subirm' hastr' aló...

E con falas de lei tan sentadas

Tan lociñas, tan ricas d' amor,

Jura, e di non querer mais gradeza

Q' a fiidade d' o meu corazón;

E maldí d' as cadeyas d' a vila

Cal se nado él houbes' antre nos.

—E ¿en qué sitios contigo parola?..

—Tras d' a fonte

—¿E hastr' aquí non chegou?

—E prudent' e non quer qu' haxa loitas...

—¿Pois que leve a d' o fume o teu sol!

¡Sempre foi moi prudent' o raposo

Cand' os cans n-o portelo atisbou!

¡Ai d' a ovella viciña d' o lobo

On d' a pomba fiada n-o azor!

¡Nunca, nunc' a juntanza d' os ricos

C' as probiñas, pra ben d' elas foi!

Conq' así pont' alanta, e reponte,

Miña filla, e n' atentes a Dios;

S' un igual te pertende; tés casa:

A fontella ond' o mar n' ergu' o són.

—¿Ai Jesus! e él falsario sería?..

—Non-o sei, mais non proba ser bóo.

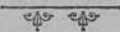
E n' esquezas q' as avelañas

Q' á seran van d' a luz ó eraror,

Se non mórren; cuas alas nacrentas

Alí doixan feitiñas carbós!

Francisco M. de la IGLESIA.

NOVOS CANTARES E BAILES (1)

¡Albíxaras! Ja non morren

Nosos cantos regalados.

Pois por Incenga anotados

Terras e mares percorren.

Anqu' eu non deba loalos

Por ser d' a nosa frolésta,

A tod' artistica tésta

Direille:—¿Corre á mercalos!

Pois já os músicos máis doutos,

Armuña q' armuña n' eles,

Afirman que vértou mélos

Os ecos d' os nosos souts.

Est' aproveita un año

Pr' amaña, unha soata,

Aquel pra unha sereata;

E estoutro pra un bellancico.

Chochean c' as alboradas;

Embóubanse c' as muiñeiras;

E as alalálas tristeiras

Chámanll'..... *Pranto d' as Fadas.*

E hastr' os fillos d' Alemaña

Hox' estes sons ajuntando...

Vánnos luindo e engarzando

¡Pra ll' os vender ós de España!

E fan ben, meus amiguíños,

Ja verés: o millor dia

Fan d' o noso unha fulia

Que... ¡nin a d' os angeliños!

E mentres vós ¿qué facedes

Artistas d' a nosa terra?..

¡Uns ós outros crua guerra

Noso valer descoidando!..

¿Por qué non entrás n' a brega?

Ai s' eu coma vós tocara

Juro á Dios q' hox' empera

A erguel-a ESCOLA GALLEGA!

Si, si, a Escola Gallega;

Pro vivís com' os cocós,

Esquencéndoos de vos,

Sempre d' o último que chega.

Francisco M. de la IGLESIA.

Ó MÓR D' A LAREIRA

E VAYA DE CONTO.

Farruco Lagaña era un rapás moi arteiro, fidalguiño e algo enfeñoritado como sobriño d' o crego; moi grileiro pr' as rapazas, por mais que diante d' o señor abade non lles facía a rosca por mor d' o respeito.

Don Bras, qu' era o tío, non deixaba de vista ó seu parente, pois sabía qu' era agudo e moi facilmente podía caer n-a algunha tentación; cando lle vía facer algunha algeirada todo s' esfarelaba de gusto e escramaba mirando pr' as nubes:

—Vállame Dios, case ll' imitas á casta, tes que metel-o fociño n-o cális por forza.

O tempo foi andando e Farruquete adiantou tanto n-a escóla que xa lle ganab' uns pelos o maeso (xa sabemos o que son maesos d' a aldea) por mor d' o que, don Bras fixo mentres d' aprical-o estudio pra sacalo home, e certo dia chamou por él e díxolle:

—Farruco, xa vas feito un homecho; eres bastante entreverte e necesitas facer algo pr' o teu porvir; estou disposto á pagarche un oficio ou carreira; dime ti aquela que mais ch' acomode.

O sobriño d' estonces votou a man á cabeza e axiña que se rañou un pouco contestou:—Pois xa que vostede ten á ben o dirixirme por bon camiño direille que tod' a miña sorte sería se tover' o oficio de gaiteiro.

Nada lle gustou á don Bras esta talida e veuse perro pra convencelo de qu' a gaita non é boa pr' os que se dadican moito á ela, ademais que non hay gaiteiro

(cou perdon) que sea xuicioso; púxolle de manifesto a vida patriarcal d' os cregos, os praceres de que podria disfrutar, moitos ainda desconecidos pr' él, etc., e convinceuno, quedando en qu' o seguinte día pasaria Farruquete á sufrirl-os primeiros eisames:

Así socedeu, e o abade púxoll' a primeira leución de leutura n-un papelíño en qu' esquirbiu as seguintes palabras:

“somo' sete saserdotes”,

o que ll' alargou dicindo:—Lé.

Lagaña pequeno colleu a coartilla, doulle tres ou catro voltas ó redor, e así que s' informou qu' estaba o dreito escomenzó á lér pol-a última letra, seguindo car' á esquerd' á astilo árabe, e foi pernunciando:

“set' odres a 'sete somos”.

O crego d' aquela volveuse roibo co-a corache, e díxolle conténdose o mais que poido:

—Perdónoch' o insulto, pois comprendo non o fixeches á drede, e sí tan sóo porque non sabes lér.

—¿Pro señor, s' eu cantei total-as letras?—contestou o rapás tembrando.

—Vaya, vaya; toma, lé est' outro apunte que ten a letra mais crara; (o sacerdote volveu á entregarlle outro papelíño co-as letras o mesmo que potacas).

Fuco, cheo de medo, colleu entr' as xemas d'os dedos o esquirto donde puxera o señor don Bras:

“s' o bonete nada, s' a trata a sona”,

e tusindo duas veces escomenzou o probe como denantes, esto é, principiando pol-a última letra car' á surda, dicindo:

“a nosa tarta s' e boa e ten obos”.

De boa gana o tio ll' houber' arrimado unha zafanada sinon coadrada a causalidá de verlle marcar c-o dedo ó revés; por eso, votando duas carxadas e tres arro-tos, pasoull' a man pol-a cabeza, ó tempo que lle dicia:

—Erel-o demo, Farruquín: érguete, estás aprobado; serves pra crego, pois fas d' o dreito revés e d' o revés dreito....

Hoxe Farruco Lagaña é crego; beb' e roe carrexando unha barriga mais grande qu' o mes de Mayo: o que queira velo, que pergunte por él.

Carlos POL.

CONTO QUE PARCE HESTORIA

Manecho e Bartulo eran conveciños e amigos, ambos d' un tempo, moi truas e falangueiros, como todol-os d' aldea, e covizosos pra mofarse d' os señoritos famentos, en que sóo, por traer á lavita colgada sob' as costas se dan certo mexunxe ou barnís d' aristócratas cand' en realidade nin teñen pregaminos nin os viron nunca pol-o ferro, o que si teñen é a moleira moi cerrada com' o porco (falando mal).

A estes rapaces tentounos o demo ir certo día á Cruña, e saíndo á carreteira que ven de Santiago pidiron asento n-a “Competencia,” pois com' a “Carrilana” ten tido tantos embarques, e ocasionou tantas desgracias, dando lugar a moitiñas bágoas derramadas

por nais, por fillos e por donas, pareceulles moi prudente deixala correr e meter bulla, qu' ó fin eles habian de chegar á tempo, que nada se lles malparia, acomodáronse asíña n-o fayado d' o coche que levo dito, cada un co-a sua limeta de seis netos chea de viño d' o Riveiro, unha restra de chourizos, unha tallada de xamon cocido y-un par de libretas, todo baix' á camisa e tapado c' a faixa por mor d' os ratas d' a vila.

Xa acomodados como dous cregos n-o inferno, Manecho preguntoulle á Bartulo:

—¿Ti fuches alhunga ves á Cruña, hó?

—Eu nunca fun, Manecho; mais por eso maldito medo teño de quedar mal, sei con que bois aro, e doulle cincoent' e raya a esos gulismeiros, escama quinceas, chupa candís é limpa torcidas que desconocend' o noso inxenio aculto por esa carifa de risa, tratannos de rústecos, iñorantes, rúis, babiós, etc.

—Ogallá non t' enganes, Bartulo, os laviteros non teñen mais oficio qu' o d' a rapa e sábeno de memoria como nos a cartilla.

—Déixate de contos que tamen eu deprendín algo d' aqueles farracos vellos que deixou meu tio o crego e tratan d' o modo de metel-a unlla e a man hastr' ó cobado.

Así n-estas falacias pasóuselles ó camiño n-un brinco hastra qu' o coche parou n-a Rua Nova, diante d' a administración.

Aquí foi Troya, unha man de galopís rodearon o coche y-empezaron á berros e bruos que parecía unha feira. “Señorito, fonda de... señorito fonda de...” revolvéndose entr' a xente como cand' os soldados de Prim entraban á baoneta. Manecho pensou que iba á empripiar a loita e votou man á móca, pro Bartulo díxolle:—Quedo, non fagas nad' antes qu' eu che mande—Asosegous' algo e viu sair pol-a barriga d' o coche varios caballeros que sin facer cas' ós rapaces collían cada un pol-a rua en busca d' algunha pousadiña barata; solas mentres o mais feo de todos, enxoi com' un bacalau que parecía escapara d' as unllas ó miñado e traía uns antioxos que lle facían a cara de moucho, o cal moi teso y-arrogante chegous' á un dos galopís e faloull' así: “¿Donde es la fonda de...? N-o momento perentouse diante un home que debia sel-o fondista y-era redondo com' un chourizo e contestou, facend' a reverencia com' ós santos:—Aquí está el dueño para servirle, ¿si usted quiere que le lleve algo?

—Hombre, no traigo maleta, pero mi nombre es conocido en toda España.

—Ah,—díx' ó outro pensando tiña diante d' a sua probe homanidá un Cánovas ou un Sagasta, concidos moi ben n-a Península, e abrind' a boca d' un palmo:—Mucho me honraria con el honor de tener la honradez de saber quien es la su señoría que tanto me honra.—¿Pues no conoce usted á don X. director de..... que vive en Santiago y ganó premios en las poesias A. B. C. y en los certámenes literarios D. E. F. G?

Aquí Manecho e Bartulo votáronse á rir d' o fayado, de moito mimo, pol-o cal o chourizo dou á volta, dirixíndos' á out, o grupo [dicindo:—Señoritos fonda de...—e sin coidar se d' o Lamb' espiñas que mirand' ó céo escramou:—Hombre rústico y sofisticado, me has dejado peripatético con tu idilio corrosivo”, e fínd' car' outra fonda.

Os compañeiros baixáronse con moito modíño, vendo qu' outro caballero c' un estoque n-a man se dirixi á eles, e coidou Manecho que lles íb' arreimeter, pol-o que se pux' en garda, pr' o amigo disblle unguntempreado de consuntos e sacandol' a pucha, ambo-o saudaron chamándolle d' osia, anque sabían que n-o tiña

e facéndose os ñorantes convencerono de que non levaban matute: e outro estucado pol-o tratamento recachou de vigote e mais sério qu' un cartao deixounos pasar adiante.

Inda non anduveron vinte pasos cando tres rapaces os rodearon cramando com' as ánemas "La Voz de..... El Clamor de..... El Progreso de..... El Retroceso de.....

—¡Uy! ¡uy! ¡uy!—dixo Bartulo;—calade, que xa non teño asirio n-a cabeza con tanta bulla, e vos acabaredes por volverme tolo.

—Ñorito, cómpreme uno, ande, ñorito, por Dios uno: uno señorito le trae cosas muy buenas,—seguían berrando os nenos.

Bartulo destonces com' era amigo d' a chanza meteu n-un portal e cenoulles pra que se ll' acercaran e foran todos ó rabo com' os pitos detrás d' a galiña.

—Vamos á ver, ¿sabelo-o que traedes entre más?

—Lles preguntou.

—Sí sabemos, señorito.

—Deixádeme de señorito, nin de demonio, qu' anque me chamedes carneiro os meus cartos habedelos de leval-o mesmo.

—Sabemos, sabemos,—volvieron á decir.

—E cómo lles chaman á eses papés?

—Periódicos.

—Quer decir que veñen de cando en cando, com' as brétenas y esa. Vos de... e Cramor de... non quer decir unha mesma cousa, esto é: a opinión prúbica, ou a opinión d' os paisanos gallegos.

—Si señor.

—Logo irán ambos conformes n-as esposicións d' as suas ideas, votarán contr' os abusos que teñen lugar n-os auntamentos, pedirán por unha boca rebaixa de contribucións territoriais, indicarán a comenencia de melloral-a instrucción prúbica etc., etc.

—Ah señor, dix' o mais listo, non lleñan os dous papés por un mesmo camiño, un é enteiramente opost' á outro e tiran ambos pr' o seu saco.

—Eso x' o sabia eu,—adiantou Bartulo y-ese que se tetula "Alcance", debe ter moitiño, defendería tamen a proposición d' o diputado don Anton d' o Rio que tanto nos favorece, será republicano, xa que tanto alcanza, e definirá como home de xuício as comenencias d' os pobos?

—Tod' o contrario, señor.

—E os demais preódecos ¿que tran de bón?

—Oh! moitas cousiñas; todol-os días lle veñen con contiños moi bonitos e de alta política, de cambios de buísa, d' o que pasa n-outras naciós, d' as loitas d' o congreso, de.....

Carlos POL.

(Continuarase)

FUNGUEIRAZOS

O Liceo Brigantino entrou de cheo n'unha nova etapa de melloras materiás que fai tempo viñan facéndose necesarias.

Esto qu' afirmamos tivemos ocasion d' aprecialo, ó ter o gusto de visitalo n-o seu novo domicilio d'a rua de San Andrés; melloras moito mais visibres n-o ambigú que, á cargo d' os novos arrendatarios señores Lousa e Amenedo, ofresce ós socios canto d' esquisito regalado pode apetescer o paladar d' a persoa mais

nifrosa, todo abondo e variado, e servido tan ben como o garantiz' a reconocida amabilidadá de ditos señores que n-o seu afan de qu' o mais sibarita non bote de menos cousa algunha e deseando ó mesmo tempo restabrecer a fama d' o ambigú, non escatimaron diñeiro nin autividá pra conseguilo, votando, como sóe dicirse, a casa pol-a ventana.

Nosos prácemes á xunta directiva, á sociedade e ós novos arrendatarios.

N-o tren correo d' o domingo chegou á esta cibdá o novo gobernador civil señor Morés.

Esperábase n-a estación o alcalde señor Lloreda e unha comisión d' a diputación provincial, quen es acompañaron hastr' o Goberno civil.

Sea ben chegado a primeira autoridade d' a provincia.

Párce qu' o auntamiento de esta capital fai xestiós pra poder conseguir unha d' as tres academias militares que se proyeutan estabrecer nombrando co-este ouxeto unha comisión que se encargue de buscar local apropiado.

Moito nos alegraremos qu' o auntamiento consiga o que desea, porque así calarán os marmuladores que dín qu' os nosos concexás solo son autivos, pra certos e determinados casos.

Moitas son as proposicións presentadas n-a Diputación provincial ó ouxeto de cubrir ó seu déficit e ó mesmo tempo de aliviar ós auntamentos d' as cargas que teñen.

A que mais nos chamou a atención foi a d' o des por cento sobre consumos, e outra impondendo sobr' os pasaxeiros que vayan pr' as nosas posesiós ultramarinas des reas, e vinte ós que vayan á outro calquer punto de Amérecas.

Deben ser ricos os autores d' a proposición cando non se fan cargo de qu' a maor parte d' os viaxeiros pr' as Amérecas fano por necesidá, e por non poder encher a andorga mais que c' unhas verzas mal escaldadas e n-as que non fozou o porco n-o pote. Si pensan qu' os emigrantes o fan de vicio pasen oito días n-a sua compañía, coman d' o qu' eles comen, traballando ó qu' eles traballan e descansand' o qu' eles descansan, e despois, si teñen corazón de canteria, póñanlles cantas trabas poidan descurrir pra que non fuxan d' a terra tan ledos com' os vemos embarcar.

O número d' O Censor correspondente o dia 23 foi denunciado.

Sentimos o percance, por mais que son tantas as denuncias que ten xa en riba d' o lombo, que debe ter brindaxe pra que non ll' entre esta clás de proyeutiles.

¿Que tal lles parecen á vostedes o mes de Frebeiro?
 ¿Frio e húmedo, éh? Pois caten vostedes qu' eso non
 foi nada en comparanza d' o que nos espera pr' o mes
 de Marzo, pois segun dí un astrónomo haberá dous
 temporás que farán baixar á temperatura, c-o que, dito
 queda que vamos á probar os frios d' o Polo e teremo,
 xaneira longa.

Con que merquen roupa d' a abrigo e coidado con
 constiparse.

¡Gracias a Dios que meu can pillou unha mosca!
For fin noso municipio desperta en forza d' os belis-
 eos qu' a prensa local de todol-os coores lle vai dando
 gende hay moito tempo.

Por fin, e anqu' en sesiós perparatorias, empeza á
 ocuparse de cousas de verdadeiro intrés pr' a pobraión
 com' é a traida d' augas, necesidá que s' impon por ri-
 ba de todas e que cantos figuraron n-o auntamento pro-
 meteron remediar cando andaban a pesca de votos, e
 que foron quedándo baix' o tapete.

D' entre total-as proposicións persentadas acuparém-
 onos hoxe d' a d' o señor Mesa, deixando pr' outro día
 a d' o señor Golpe; en canto á d' o señor Casares reco-
 mendámola ós concexás de Santiago, pra que cando
 pertendan facer algunha obra e s' alcotren sin cartos
 —qu' é o menos que pode pasar a calquer auntamen-
 to hox' en día—a tomen en consideración.

Propux' o señor Mesa—e n-esto non demostra ser
 perdulario—adiantar por sí e en nome d' outro compa-
 ñeiro hastra *coarenta mil pesos* pra encabezar unha sus-
 cripción popular, añadiendo que sabia que moitos viciños
 habian de secundalos, pro co-a condición (e aquí amos-
 tr' a raposa o rabo) de que cobrarían un *seis por cento*,
 que terían intervención n-a adiministracion e que, en
 último caso, botariase unha derrama sobr' o pobo, sem-
 pre qu' a empresa ou os qu' adiministrasen non outu-
 veran ganancias abondo pra poder pagarlles.

O oír a tal proposición sintímonos trasladados ós
 bós tempos en que chegaban ó noso porto os barcos
 cargados d' ouro, vendo con qu' aconomía e pouca se-
 guridá ofrescia o señor Mesa os seus cartos e os d' o
 compañeiro *anónemo*—por modestia, quizais—o muni-
 cipio; aconomía e desintrés dino d' aprauso n-estes tem-
 pos n-os que tod' o mundo sabe qu' unha peseta val
 vinte cadelos pequenos, e qu' esa cantidá empreada
 n' unha endustrea ben manexada e n-outros países dei-
 xaria satisfeitos ós aucionistas con tal que lles produxe-
 se un 4 por cen.

Empete o señor Mesa e o seu consocio *vergonzoso* ou
 encuberto o diñeiro tan rumbosamente ofrecido, ou em-
 preño en nagocios de mais utilidá pr' eles, pois co-ese
 derroche que fan non chegan á ser bos comerciantes,
 anque por compracelos s' arruinase o municipio.

Onto á unha d' a tarde, e prévia atenta invitación
 d' o gobernador señor Morés dirixid' os direutores d' os
 preódecos locás, tivemos o gusto de visital-o e oír d' os
 seus propeos lábeos os propósetos laudabres de que ven
 animado, encamiñados á estirpación de total-as inmo-
 ralidás e abusos, sin escriuir por eso a mais ámpria to-
 lerancia en todo aquilo que non afeute ó orden.

Siga pol-o camiño que se trazou qu' o conducirá á

poñer o dedo n-a llaga que doe ó país, e conto pra *á*
 con nosa pequena, pro dícidida axuda.

Era o baile de piñas... ou «Piñata»:
 por pescar á miñoca
 machos—conste, non digo de riata—
 regaláronse palcos á *recrusas*,
 ás que sempre lles toca
 ser pr' os bailes tentadoras musas.

D' unha comunidá á nai priora
 tentoun' a aconomía
 á adquirir as contraseñas fora,
 e o palco lle rachou o cancerbeiro.....
 ¡Adios galanteria...!
 Sempr' o interés n-o mundo foi *pirmeiro*.

Cal outro novo Xúpiter Tonante
 saleu á grebar lanzas
 un... non sei eu quén é, bravo e *galante*,
 qu' ó mal andante, digo, ó taquilleiro
 puxo, á moderna usanza,
 o mesmo qu' ó rodillo d' un pucheiro.

Obrigoull' á volver ó peso duro
 qu' outro palco custara,
 e sacou cinco probes d' un apuro
 c-outras tantas pesetas repartidas,
 dand' así á empresa en cara
 con aucióis tan laudabres e apraudidas.

IMP. DE A. AMENEDO PONTE.

LEOPOLDO PIÑEIRO

Xastrería e Comercio de panos

Praza de Vista-Alegre—SARRIA

Predoce, ir lonxe por panos,
 desenganos;
 e Piñeiro é unha persoa,
 segun sóa,
 qu' a última moda seguindo,
 cal xastre á quen nadia empata,
 sua parroquea vai vistindo
 qu' é d' o mundo frol e nata.

¿Solo fama e non diñeiro
 quer Piñeiro,
 e d' orbe enteiro recibe
 cánt' espide?
 Pois tendo él tan bós tratos
 é, mercar n-outro almacén,
 semear o graú pr' os ratos
 ou non querer vestir ben.

A NUNCEOS

PAPELERIA. LITOGRAFIA

E OUXETOS D' ESQUIRTORIO

M. ROEL,

54-Real-54

Compreto sortido en toda crás de papés de fio pra oficinas—de follá longa pra predecos e obras—bonitífios papés pequenos e comerciás pra cartas—tintas, lapiceiros, prumas e canto fai falla n-os esquirtorios, —compretos y-alegantes útiles pra dibuxo, así como tamén artigos pra fumar.—Abondante sortido de libros moi cuquiños pra rezar n-a eirexa siñoras e siñoritas.—Libros con siguideiros pra contas.

Ista casa conta n-o seu espacioso taller c'unha dúcia de rapaces, uns que rascan n-as pedras facendo bonitiñas cousas e-os lapiceiros d' aceiro, y-outros que fan botar d'as máquenas follas abondo con vistosos cores; e o mesmo fanse traballos pra oficinas civiles e d' os corpos armados, papés e-os timbres moldeados; empresas pra contas, libros siguideiros de mais ou menos follas, como fanse tamen moi boas TARJETAS brancas, de loito e con escudos d' armas ou outras alegorías. Etiquetiñas pra os feires, botellas de viño, cervezas e pr' as tendas de medicinas. Letras de xiro, cartés, cartas co-a relación empresa pra non ter qu' esquirbir tanto n-os comerciós, esquelinas pra noticear casamentos, e outras cousas que por ser moitas se m' esquencen

54, calle Real, 54—A Cruña

MARIANO VAL E C.^A

Santa Catalina, 17

Vinos d' Aragon, Castilla, Blanco Chiclana, Riveiro e Valdepeñas.

Vinos de mesa como éles n-os atopades n-o pobo, dan forza ós convalescentes, curan o cólera morbo, ós vellos dan longa vida, ás casadas dán refolgo e se contan moitos casos de rasucitar ós mortos. E o sacreto d' estas curas beber un neto d' un sorbo, e repitindo estas tomas pagar ben e pedir outro. Pra pifar entre comidas o Chiclana é como un curó, e onte un vello qu' o catou saleu d' ali feito un mozo. NON MAIS CALVOS, qu' este viño fai medral-o pelo á moitos, si con magras de xamon dan unhas fregas ó estógamo.

ZAPATERIA BRIGANTINA

DOMINGO FERREIRO E COMP.

Ruafreisa, 12—Betanzos

N-esta conecida tenda, á que xusta fam' abona, hay canto a moda pertenda, bó e barato, iqu' é perbenda n-estes tempos, segun sona!

Hastra d'o confin d'a terra veñen aquí os materiás; e aquí, co-a rutina en guerra, faise o calzado, á compás d' as nociós qu' a cencia encerra.

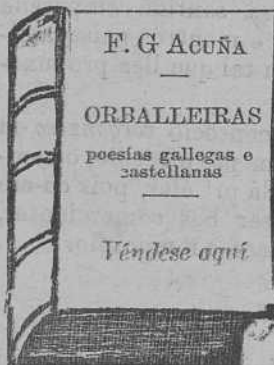
Estética, Xeometria son mayestras n-o taller, director' a Anatomía, e dáse os pés outro sér e ó corpo mais gallardía.

GRAN TINTORERIA D'O PALENTINO

Calle d' Orzan, 68

N-este acreditado establecemento tiñese de todol-os colores e quitanse toda clás de manchas ás roupas, así de siñoras como de cabaleiros; ademais lávanse cobertores de lan, usados ou novos, dáselles o coor que queira e sácaselles o pelo; todo moi baratiño e co-a prefeucion que ten acreditado.

NON ESQUENCERSE:—Orzan, 68, Cruña.

F. G. ACUÑA

ORBALLEIRAS

poesias gallegas e castellanas

Véndese aquí.

A FULIADA

PREDECO SEMANAL D' ENTERESES MORÁS E MATERIÁS,

Sal á lus todol-os xuevas

Precio de suscripcion:—Oito cadelos pequenos ó mes

Número solto UN can grande

EMPRESA

DE

A. AMENEDO PONTE

Baía d'a Fita, núm. 7

Faise aquí toda clás de traballos, ben e barato.